

Юрій Калічак,

кандидат педагогічних наук, доцент,
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»
(м. Івано-Франківськ)

Yurii Kalichak,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
(Ivano-Frankivsk)
yukalichak@gmail.com

УДК 378.011.3-051:373.2**МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ****METHODOLOGICAL ASPECTS OF TRAINING TEACHERS
OF PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS**

У статті розкрито сучасні підходи до професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. З'ясовано шляхи підвищення рівня компетентності організаторів дошкільної освіти, методистів. Доведено доцільність використання навчально-методичної літератури в процесі удосконалення психолого-педагогічної підготовки та підвищенні педагогічної майстерності фахівців дошкільної галузі. Виявлено передумови ефективної реалізації професійних функцій вихователів дошкільних навчальних закладів.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутній вихователь, організатор дошкільної освіти, методична робота, новітні педагогічні технології, передові методики, дошкільні навчальні заклади.

The article describes modern approaches to the training of teachers of pre-school educational institutions. The ways of raising the competence level of the organizers of pre-school education and methodologists are determined. The expediency of using educational methodological literature in the process of perfection of psychological and pedagogical training and increase of pedagogical skills of preschool education is proved. The preconditions of effective realization of professional functions of educators of pre-school educational establishments are defined.

An important prerequisite for a successful and effective pedagogical activity of the educator is his/her erudition, modern outlook, objective self-esteem, pedagogical tactfulness, highly developed professional qualities, psychological and pedagogical education, and the ability to work with children.

The education process in a higher educational institution is characterized by the presence of a creative character, taking into account the specifics of the future professional activity, the characteristics and specific abilities of each student, their inclinations, motivation, interests, life benchmarks and the possibilities of realizing their own methodological skills, as well as the desire to be a genuine specialist in the preschool education.

Modern pre-school educational institutions require master educators who must constantly improve their pedagogical skills, improve their professional level. However, for this purpose, there is a need for a deep internal motivation, the desire to constantly work independently on oneself in order to improve and increase one's own scientific and methodological level of interaction with preschool children, taking into account their individual psychological characteristics.

Using the powerful potential of the methodological aspect of professional pedagogical training of preschool teachers will ensure their competitiveness, creativity, and will make them ready for pedagogical creativity in the modern educational space.

Keywords: professional training, future teacher, organizer of preschool education, methodological work, the latest educational technologies, advanced methods, pre-school educational institutions.

В статье раскрыты современные подходы к профессиональной подготовке будущих воспитателей дошкольных учебных заведений. Выявлены пути повышения уровня компетентности организаторов дошкольного образования, методистов. Доказана целесообразность использования учебно-методической литературы в процессе совершенствования психолого-педагогической подготовки и повышения педагогического мастерства специалистов дошкольной отрасли. Вывявлено предпосылки эффективной реализации профессиональных функций воспитателей дошкольных учебных заведений.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, будущий воспитатель, организатор дошкольного образования, методическая работа, новейшие педагогические технологии, передовые методики, дошкольные учебные заведения.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Сучасні умови функціонування системи дошкільної освіти вимагають від педагогічних працівників високого рівня інтелекту, креативного мислення, творчого підходу до реалізації здобутих теоретичних знань, що дозволить конкурувати на ринку освітніх послуг. Особливого значення набуває проблема якості підготовки

фахівця інноваційного типу, який здатний реалізувати державні стандарти, впроваджувати нові освітні технології. Адже ефективність роботи дошкільних навчальних закладів залежить не лише від програм навчання і виховання, але й від всебічно та гармонійно розвиненої особистості педагога, його навичок продуктивних взаємин з дошкільниками. Лише глибокі теоретичні знання з дошкільної педагогіки, дитячої психології та фахових методик, власний практичний досвід сприятимуть підготовці талановитого, висококваліфікованого, здатного до творчості педагога, який успішно поєднає у своїй практичній діяльності особистісні переваги та глибокі знання вікових і психологічних особливостей дітей, з якими він працює.

Сучасний педагог, що постійно прагне до самовдосконалення у контексті ідей гуманізації виховання, повинен знати і вміти використовувати досягнення сучасної науки, формувати оригінальні методики навчання дітей, ефективно працювати з батьками, громадськістю. Важливою передумовою успішної та ефективної педагогічної діяльності вихователя є його ерудованість, сучасний світогляд, об'єктивна самооцінка, педагогічний такт, високо розвинуті професійні якості, психолого-педагогічна освіченість, уміння працювати з дітьми [4, с. 67].

Істотному підвищенню рівня професіоналізму майбутнього фахівця в галузі дошкільної освіти сприятиме радикальна перебудова управлінської ланки, що вимагає певної гнучкості від керівних кадрів, адже зазвичай існує чимало розбіжностей між поглядами, як правило, сформованими багаторічним практичним досвідом методистів дошкільних навчальних закладів та уявленнями й світобаченням вихователів-початківців. Усунення зазначеної проблеми передбачає пошук нових і більш ефективних шляхів підготовки управлінського персоналу, здатного здійснювати ефективне керівництво з орієнтацією одночасно на досвід і сучасні досягнення психолого-педагогічної науки, спроможного виявляти ініціативу щодо перебудови освітнього процесу, трансформуючи його в межах нової моделі дошкільного навчального закладу.

Успішна діяльність вихователя дошкільного навчального закладу передбачає опанування певною сукупністю знань, умінь і навичок, виховання в собі позитивних особистісних якостей, а також можливості до продуктивного перетворення сучасних реалій [5, с. 7].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. Нині надзвичайно актуальною є проблема підготовки педагогів дошкільної освіти до організації методичної роботи в дошкільному навчальному закладі. Сучасні тенденції освіти наймолодших членів суспільства потребують розробки та впровадження нової моделі організації методичної роботи та формування готовності вихователя дошкільного навчального закладу до пошуку новітніх, нетрадиційних форм і методик. Над розв'язанням вказаних проблеми у галузі дошкільної освіти працюють Г. Беленька [4], А. Богущ [1], А. Бурова [3], Н. Гавриш [1], Л. Калуська [9], К. Крутій [10] та ін.

Професійна підготовка майбутніх вихователів, організаторів та методистів у царині українського дошкільня потребує якісних знань студентів не лише з дошкільної педагогіки, дитячої психології, фахових методик дошкільної освіти, але й з соціології, маркетингу системи освіти, менеджменту дошкільної освіти, її постійного моніторингу [11].

Виокремлена нами проблема поки що не стала предметом педагогічних досліджень.

Формування мети статті. Мета статті полягає в обґрунтуванні методичного аспекту підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів, виявленні підходів, раціональних можливостей використання ними сучасних методик та нових педагогічних технологій в теперішніх умовах функціонування системи дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У формуванні методично грамотного майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу, спроможного успішно працювати в сучасному освітньому просторі, на нашу думку, доцільно ширше використовувати новітні методики та технології дошкільної освіти.

У професійно-педагогічній підготовці майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу, формуванні його компетентностей у різних сферах освітньої діяльності з використанням новітніх технологій провідну роль відіграють практичні розробки зарубіжних учених, особливо європейський досвід [5], [7].

Професійна підготовка педагогів дошкільної галузі освіти крізь призму сьогоденних викликів суспільства та в ракурсі нового соціального замовлення дозволяє сформулювати основні вміння вихователя, який спроможний:

- вивчати індивідуально-особистісні особливості дітей;
- аналізувати їхню поведінку, встановлювати причинно-наслідковий зв'язок у вчинках вихованців;
- прогнозувати та проектувати розвиток особистості кожної дитини і дитячого колективу загалом;
- ознайомлюватися й упроваджувати передовий досвід прогресивних педагогів, засвоювати нові педагогічні технології [4, с. 224].

Під час практичних занять з фахових методик майбутні педагоги самостійно виготовляють окремі види виробів декоративно-ужиткового та образотворчого мистецтва, проходять значну кількість практик, широко використовують достатню кількість додатків і практичних розробок у процесі написання та захисту кваліфікаційних робіт.

Реалізація програмних завдань у дошкільному навчальному закладі залежить від компетентності педагогічних кадрів, передусім, представників методичних підрозділів усіх рівнів. Реалізація нових концепцій дошкільної освіти, що вимагає від педагога активного і творчого запровадження ідей інтерактивного, особистісно

орієнтованого навчання і виховання, здатності активно впроваджувати у своїй діяльності прогресивні ідеї, змінювати вже застарілі підходи на нові.

Найважливіші завдання методиста на сучасному етапі:

- вивчення та запровадження інноваційних технологій;
- надання дієвої методичної допомоги молодим працівникам;
- планомірне та систематичне вдосконалення теоретичної підготовки та педагогічної майстерності дошкільних педагогів;
- збагачення й розширення культурного світогляду вихователів, керівників дошкільних навчальних закладів;
- вивчення та впровадження у практику роботи спадщини відомих вітчизняних педагогів минулого;
- використання передового педагогічного досвіду [10].

Сучасний організатор дошкільної освіти, на нашу думку, покликаний насамперед бути ініціатором методичної роботи, якому притаманні такі вміння:

- планування мети, завдань і змісту методичної роботи;
- продуктивна й раціональна побудова власної діяльності;
- оперативна корекція та швидка регуляція планів;
- здатність до аналітичної діяльності щодо стану здійснення навчально-виховної роботи;
- незаангажованість у визначенні рівня майстерності педагогів;
- ефективність у досягненні конкретних результатів методичної роботи з кадрами;
- обґрунтованість контролю та аналізу здобутих результатів;
- узагальнення й прогнозування майбутніх шляхів підвищення кваліфікації педагогічних працівників [12, с. 17].

Зазначених характеристик студенти мають можливість набути упродовж проходження інспекторсько-методичної практики у міських та районних відділах освіти. Завдання практикантів, зокрема, передбачають дослідження змісту і структури діяльності методиста та методичного кабінету, вивчення функціональних обов'язків членів методичного кабінету.

Відзначимо, що на сучасному етапі зростають вимоги до якості та ефективності роботи вихователів. Важливу роль в удосконаленні їхньої психолого-педагогічної підготовки та підвищенні педагогічної майстерності відіграють методисти.

Методист дошкільного навчального закладу організовує роботу таким чином, щоб вихователю мав можливість не лише збагачувати свої фахові знання, але й впроваджувати їх у практику роботи з дітьми, сприяючи становленню дитини, як особистості. Водночас завдання методиста – допомагати вихователям усвідомити необхідність зміни тактики спілкування з дитиною, а саме: уникнення заборон, вимог, наказів, перехід до партнерських відносин з вихованцями, до встановлення довірливих стосунків, що забезпечує дитині почуття захищеності, емоційного благополуччя, створення атмосфери позитивного психологічного клімату.

Поруч із основними методичними формами роботи з педагогічними кадрами, якими є педагогічна рада, консультації, педагогічні години, колективні перегляди занять, семінари, семінари-практикуми, доцільним вважаємо наповнення їх новим сучасним змістом, узгоджуючи його з Базовим компонентом дошкільної освіти. За твердженням розробників цієї програми, її відмінність від попередніх полягає у тому, що це перша програма розвитку, акцент у якій із дидактичного зміщено на розвивальний і виховний, що відповідає сучасному трактуванню освітніх завдань [1, с. 8].

Практика засвідчує, що ознайомлення із програмою та підготовка студентів до її реалізації у практичній діяльності – важливі завдання педагогічних вишів. Методична підготовка майбутнього організатора дошкільної освіти, полягає в тому, щоб він опанував діяльність, яка зумовлена структурою і функціями фахових дошкільних методик навчання і виховання дітей як самостійних наукових галузей.

Майбутній фахівець з дошкільної освіти має опанувати науково-методичну підготовку з цілої низки навчальних дисциплін: основи природознавства та методика ознайомлення дітей з природою, теорія та методика формування елементарних математичних уявлень, теорія та методика співпраці дошкільного навчального закладу з родинами, методика фізичного виховання та валеологічної освіти дітей дошкільного віку та ін. Під час їх вивчення на особливу увагу заслуговує формування практичних вмінь та навичок [4].

Навчально-методичне забезпечення викладання дисциплін для студентів спеціальності «Дошкільна освіта» є ефективним засобом, який підвищує ефективність усіх видів діяльності. Особливого значення у науково-методичному комплексі належить базовим дошкільним навчальним закладам, де студенти мають можливість спостерігати та аналізувати зміст роботи з дітьми, з вихователями, а також реалізовувати власні освітні проекти навчання та виховання дітей.

У обов'язки сучасного викладача входить створення навчально-методичного забезпечення діяльності студентів, що дозволить їм орієнтуватися в інформаційному просторі, розвивати аналітичні та пошукові здібності, уможливити ознайомлення із сучасними інноваційними технологіями дошкільної освіти.

Сучасні реалії вимагають запровадження в навчальний процес новітніх технологій дошкільної освіти, що потребує поліпшення навчально-методичного забезпечення освітнього процесу. На сучасному етапі розвитку український освітній простір потребує кардинальних змін. Потрібно вдосконалити не лише освітню систему, а й

поліпшити підготовку педагогічних кадрів. У першу чергу, від рівня освіченості викладача, його компетентності, сформованої під час професійного навчання, залежить якість педагогічного процесу.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Сучасні дошкільні навчальні заклади потребують вихователів-майстрів, які мають постійно удосконалювати свою педагогічну майстерність, підвищувати свій професійний рівень. Проте для цього необхідна наявність глибокої внутрішньої мотивації, прагнення постійно працювати самостійно над собою з метою вдосконалення та підвищення власного науково-методичного рівня взаємодії з дітьми дошкільного віку, враховуючи їхні індивідуально-психологічні характеристики.

Процес едукативної у вищому навчальному закладі характеризується наявністю творчого характеру, врахування специфіки майбутньої професійної діяльності, характерних рис та здібностей до певних видів діяльності кожного студента, їхніх нахилів, мотивації, зацікавленості, життєвих орієнтирів і можливостей реалізації власної методичної майстерності, а також прагнення бути справжнім фахівцем у дошкільній галузі.

Використання потужного потенціалу методичного аспекту професійно-педагогічної підготовки майбутніх вихователів ДНЗ забезпечить їх конкурентоспроможність, креативність, сформує готовність до педагогічної творчості в сучасному освітньому просторі. Можливість для цього мають практично всі навчальні дисципліни, що передбачають вивчення фахових методик для підготовки фахівців ОР «Бакалавр» галузі знань 01 Освіта напряму підготовки 012 Дошкільна освіта.

Подальшого дослідження потребують шляхи використання новітніх педагогічних технологій у роботі зі студентською молоддю, під час самостійної та науково-дослідної роботи майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

1. Базовий компонент дошкільної освіти: Науковий керівник: А.М. Богуш; Авт. кол-в: Богуш А.М., Беленька Г.В., Богиніч О.Л., Гавриш Н.В., Долинна О.П., Ільченко Т.С., Коваленко О.В., Лисенко Г.М., Машовець М.А., Низковська О.В., Панасюк Т.В., Піроженко Т.О., Поніманська Т.І., Сідельнікова О.Д., Шевчук А.С., Якименко Л.Ю. – К.: Видавництво, 2012. – 26 с.
2. Балютіна К. Концепція підвищення кваліфікації педагогічних працівників // Дошкільне виховання. – 2004. – № 7. – С. 10-12.
3. Бурова А. Планування освітнього процесу в сучасному дошкільному закладі / А. Бурова, О. Долинна, О. Низковська // Дошкільне виховання. – 2002. – № 11. – С. 12-15.
4. Беленька Г.В. Вихователь дітей дошкільного віку: становлення фахівця в умовах навчання. Монографія. – К.: Світлич, 2006. – 304 с.
5. Гураш Л. Передовий досвід дошкільної освіти / Л. Гураш, В. Якубенко // Дошкільне виховання. – 2001. – № 7. – С. 6-8.
6. Дошкільна освіта в Україні. Нормативно-правове регулювання. – К., 2006. – 120 с.
7. Дошкільна освіта: історія і сьогодення : довідник / [упоряд. Л.В. Лохвицька]. – Тернопіль : Мандрівець, 2011. – 208 с.
8. Закон України «Про дошкільну освіту» // Загальна середня освіта : зб. нормативно-правових документів. Частина 1. – К. : ЗАТ «НІЧЛАВА», 2003. – С. 98-124.
9. Калуська Л. Нові підходи до методичної роботи в ДНЗ / Л. Калуська // Дошкільне виховання. – 2005. – № 11. – С. 10-11.
10. Крутії К.Л. Групові форми методичної роботи з педагогами в сучасному дошкільному навчальному закладі / за заг. ред. К.Л. Крутії. – Запоріжжя : ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2004. – 144 с.
11. Крутії К.Л. Моніторинг як сучасний засіб управління якістю освіти в дошкільному навчальному закладі : монографія. – Запоріжжя: ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2006. – 172 с.
12. Посадові та функціональні обов'язки працівників дошкільних закладів // Бібліотечка вихователя дитячого садка. – 2001. – № 23. – С. 15-19.

Reference

1. Bazovyy komponent doshkil'noyi osvity: Naukovyy kerivnyk: A.M. Bohush; Avt. kol-v: Bohush A.M., Byelyen'ka H.V., Bohinich O.L., Havrysh N.V., Dolylna O.P., Il'chenko T.S., Kovalenko O.V., Lysenko H.M., Mashovets' M.A., Nyzkovs'ka O.V., Panasyuk T.V., Pirozhenko T.O., Ponimans'ka T.I., Sidyel'nikova O.D., Shevchuk A.S., Yakymenko L.YU. – K.: Vydavnytstvo, 2012. – 26 s.
2. Balyutina K. Kontseptsiya pidvyshchennya kvalifikatsiyi pedahohichnykh pratsivnykiv // Doshkil'ne vykhovannya. – 2004. – № 7. – S. 10-12.
3. Burova A. Planuvannya osvith'oho protsesu v suchasnomu doshkil'nomu zakladi / A. Burova, O. Dolylna, O. Nyzkovs'ka // Doshkil'ne vykhovannya. – 2002. – № 11. – S. 12-15.
4. Byelyen'ka H.V. Vykhovatel' ditey doshkil'noho viku: stanovlennya fakhivtsya v umovakh navchannya. Monohrafiya. – K.: Svitych, 2006. – 304 s.
5. Hurash L. Peredovyy dosvid doshkil'noyi osvity / L. Hurash, V. Yakubenko // Doshkil'ne vykhovannya. – 2001. – № 7. – S. 6-8.
6. Doshkil'na osvita v Ukrayini. Normatyvno-pravove rehulyuvannya. – K., 2006. – 120 s.
7. Doshkil'na osvita: istoriya i siohodennya : dovidnyk / [uporyad. L.V. Lokhvyts'ka]. – Ternopil' : Mandrivets', 2011. – 208 s.
8. Zakon Ukrayiny «Pro doshkil'nu osvitu» // Zahal'na serednya osvita : zb. normatyvno-pravovykh dokumentiv. Chastyina 1. – K. : ZAT «NICHLAVA», 2003. – S. 98-124.
9. Kalus'ka L. Novi pidkhody do metodychnoyi roboty v DNZ / L. Kalus'ka // Doshkil'ne vykhovannya. – 2005. – № 11. – S. 10-11.
10. Krutiy K.L. Hrupovi formy metodychnoyi roboty z pedahohamy v suchasnomu doshkil'nomu navchal'nomu zakladi / za zah. red. K.L. Krutiy. – Zaporizhzhya : TOV «LIPS» LTD, 2004. – 144 s.
11. Krutiy K.L. Monitorynh yak suchasnyy zasib upravlinnya yakisty osvity v doshkil'nomu navchal'nomu zakladi : monohrafiya. – Zaporizhzhya: TOV «LIPS» LTD, 2006. – 172 s.
12. Posadovi ta funktsional'ni обов'язky pratsivnykiv doshkil'nykh zakladiv // Bibliotekha vykhovatelya dytyachoho sadka. – 2001. – № 23. – S. 15-19.